

Hiline õitseja ja liblikate lemmik

Ühes kataloogis jäi silma papagoisid meenutavate põnevate viljadega taim siidaskleepias. Kuidas teda meie kliimas kasvatada?

Vastab

KRISTA KIROTAR

Tallinna Botaanikaead

Siidaskleepiase (*Asclepias syriaca*) suhtes on inimeste arvamusel vastakad. Ühed ütlevad, et ta võtab aias palju ruumi ja jääb kahvatuks õitsejaks. Teised jumaldavad siidaskleepiast õite lõhna ja liblikate rohkuse tõttu, keda õied ligi meelitavad.

Siidaskleepias on Eestis täiesti talvekindel, tugev ja kõrgekasvuline püsik. Looduslikult on ta laialt levinud Põhja-Ameerika idaosas preeriates, tihnikutes, jäätmaadel, raudtee- ja maanteeservadel. Taim paljuneb sobivates tingimustes kiiresti nii risoomide kui seemnetega ning võib muutuda umbrohuks. Laiguti on siidaskleepias naturaliseerunud ka Põhja-Ameerika läänepoolsematel aladel ning Euroopaski on ta mitmel pool kultuurist plehku pannud.

Siidaskleepias eelistab võimalikult valget kasvukohta. Looduslikult kasvab ta pigem kuivas liivasel pinnases, kuid Tallinna Botaanikaaias on ta aastakümneid vastu pidanud ka ajuti üsna liigniiskes paigas.

Suured ja laiad lehed on pehme-karvased. Juulis-augustis õitseb siidaskleepias luitunudroosade õite-

KRISTA KIROTAR

Juulis-augustis meelitavad siidaskleepiase õied aeda hulgaliselt liblikaid ja muid putukaid.

ga, mis on koondunud ümmargusse sarikatesse. Huvitava ehitusega üksik õis sarnaneb lähedalt vaadates sugulas perekonnast tuntud toataime vahalille õiega.

Seemned valmivad hilissügisel suurtes huvitava kujuga kukkurviljades, mis on pealt pehmeogalised. Tuulega levimiseks on suured lapi- kuld seemned varustatud pikkade lumivalgete siidiste udemetega.

Taime kõik osad sisaldavad piimmahla, mille koostises on al- kaloide, lateksit ja südameglükosiide. Hinnatud raviomaduste tõttu nimetaski Carl Linné kogu selle taimeperekonna esmakordsel kirjeldamisel XVII sajandil Kreeka ter- vistusjumala Asclepiose järgi.

Piimmahlas sisalduvad keemilised ühendid muudavad taime loomadele ja lindudele mürgiseks, kuid Põhja-Ameerika põlisrahvad on läbi aegade osanud kasutada noori taimeosi toiduks ja õienektarit magustajana. Mitmesugust kasutust on leidnud ka heade isolatsioonimadustega valged siidised kiud seemnetel, tugev niinekiud vartel, looduslik kummiaine piimmahlas ning seemnetes sisalduv õli.

Askleepiase perekonda kuulub üle 70 liigi. Ilutaimena kasvatatak-

se sagedamini madalama kasvuga liike nagu mugul-askleepias (*A. tuberosa*) ja kahkjaspunane askleepias (*A. incarnata*) ning nende sorte.

Askleepiaste õied on oma nektari tõttu putukate hulgas väga populaarsed. Sageli on need putukad erksavärvilised, et hoiatada potentsiaalseid vaenlasi mürgi eest, mida nad saavad askleepiasel toitudes. Monarhliblikatele on see taimeperekond lausa eluliselt tähtis, sest nad munevad vaid askleepiase lehtedele, kus röövi- kuld edaspidi toituda saavad.

Mesilastele on askleepiased samuti väga meelepärased võõrustajad. Väidetavalt tõrjub taim mullast ka traatusse jt kahjureid. Nii et iga- ti kasulik aias kasvatamiseks, kui ruumi jätkub.

Askleepiase liike paljundatakse enamasti seemnetega, mis tähendab kevadise külvi puhul umbes kuu aja pärast. Vegetatiivseks paljundamiseks tuleb risoomid võimalikult sügavalt ja ettevaatlikult välja kaevata, kuna nad murduvad üsna lihtsalt. Aiatöödel on soovitatav kasutada kindaid, sest piimmahl võib nahka ärritada. Kevaditi ärkavad askleepiased suhteliselt hilja, sellepärast olge peenart esimest korda rohides ettevaatlikud.

Seemned valmivad hilissügisel.